

מחודדים

ת"ר ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ

הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ז ניסן תשע"ז

גליון
280

נזיר דף כ"ו . שב"ק משפטים - כ"ז שבט תשפ"ג

דף כ"ו - ע"א

דברי רבי יוחנן שהלכה היא בנזיר שמעות סתומים ודמי חטאת מעורבים בהם יפלו לנדבה - לאו דווקא נזיר, אלא גם כל דבר שדומה לו שמביאים על דבר אחד שתי קרבנות, כגון יולדת ומצורע, אך לא כשבאים הקרבנות מחמת שני דברים, כדלהלן.

מי שהיה מחויב חטאת מפני שאכל חלב, ואמר 'הרי עלי עולת נדבה', והפריש מעות ואמר 'הרי אלו לחובתי' - אינו יכול להוציא כל המעות רק לחטאת או רק לעולה, ואין לו תקנה עד שיביא שתי בהמות, ויחלל קדושת חטאת שבמעות על בהמה אחת וקדושת עולה על השניה. מת והניח המעות סתומים - ילכו לים המלח, שההלכה למשה מסיני שמעות סתומים ילכו לנדבה נאמרה רק בנזיר ודומה לו, שהחטאת והעולה באים מחמת דבר אחד.

נזיר שהיו לו מעות מפורשים, ששנינו שדמי חטאת ילכו לים המלח - לרב אשי לאו דווקא בהפריש שלשה צבורים ואמר 'אלו לחטאתי' ו'אלו לעולתי' ו'אלו לשלמי', אלא אפילו הפריש צבור אחד ואמר 'אלו יהא לחטאתי ולשלמי ולעולתי' הרי הם מפורשים בתערובת וילכו כולם לים המלח, וסתומים הנופלים לנדבה היינו באומר 'אלו לחובתי'. וליש אומרים בדעת רב אשי: אפילו לא אמר 'אלו לחטאתי' וכו' אלא אמר 'אלו לחובתי' הרי הם מפורשים בתערובת וילכו לים המלח, ומעות סתומים שיפלו לנדבה היינו כשאמר 'אלו לקרבנות נזירותי'. [וכן הדין כשאמר 'לנזירותי', שהרי אז יכול להביא בכולם קרבן אחד].

מעות סתומים שהפריש מקצתם לחטאת והשאר עומד לעולה ושלמים - שוב אין דינם כמעות סתומים שיפלו לנדבה, אלא יביא בחציים עולה ובחציים שלמים, שלא נתקבלה הלכה אלא כשדמי חטאת ביניהם.

דף כ"ו - ע"ב

נזיר שהפריש מעות לקרבנותיו ומת, אם אמר 'אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי' - דמי חטאת ילכו לים המלח, והשאר חציו לעולה וחציו לשלמים [ולא יפלו לנדבה, כיון שאין דמי חטאת ביניהם כנ"ל], ואם נשתמש ברוב המעות מעל, שאי אפשר שלא השתמש בדמי העולה, אבל אם השתמש רק במקצת לא מעל, שמא לא

השתמש בדמי העולה, ובדמי שלמים אין מועלים כשם שאין מעילה בבהמת שלמים. אמר 'אלו לעולתי, והשאר לשאר נזירותי' - בדמי עולה יביאו עולה, ומועלים בהם, והשאר יפלו לנדבה, שדינם כמעות סתומים, כיון שיש דמי חטאת ביניהם, ואם נשתמש ברוב המעות מעל, שאי אפשר שלא השתמש בדמי החטאת, אבל אם השתמש רק במקצת לא מעל, שמא לא נשתמש אלא בדמי השלמים. [ואף שכל המעות נופלים לנדבה - עולות קיץ המזבח, שיש בהם מעילה, עד שעת הקרבה לא יצא מהם שם שלמים שהיה עליהם].

אמר רב הונא: נזיר שהפריש בהמות סתומות לקרבנותיו, אם הם תמימות, ואינם ממינים הראויים לכך - דינם כמעות מפורשים בתערובת, וילכו כולם לאיבוד, כיון שחלה עליהם קדושת הגוף, ואין נפדים בלי מום. [כחכמים שהמקדיש נקבה לאשם, חל עליה קדושת הגוף]. ודווקא במעות נשנית ההלכה שסתומים יפלו לנדבה, ולא בבהמות. אך בהמות בעלי מום דינם כמעות, כיון שראויים להימכר מיד ולקבל תמורתם מעות. [היינו לפירוש הקונטרס שהסיקו התוספות להלן (דף כ"ז). ולפירוש א': בתמימות כיון שצריך שהייה עד שיהיה בו מום, חוששים שמא במשך הזמן נתן לבו להזכיר שם חטאת על אחת מהם, אבל בעלות מום, כיון שראויות להימכר מיד ולקנות קרבנות, דינם כמעות סתומים ויפלו לנדבה, שכיון שאין צריך להשהות אין חשש שקרא על אחת מהם שם חטאת].

נזיר שהפריש שלש חתיכות כסף לקרבנות - לרב נחמן דינם כמפורשים בתערובת, וילכו כולם לאיבוד, כיון שאין דרך למכור כסף מיד עד שימצא אדם הצריך להם וימכרם ביוקר, ורק במעות ובדומה להם נאמרה ההלכה. [לפירוש הקונטרס. ולפירוש א': כיון שיש בהן שהייה, חוששים שמא במשך הזמן הפריש אחת החתיכות לחטאת]. לרב נחמן בר יצחק גם חתיכות כסף נחשב כמעות סתומים, שפעמים קונים בהם מיד, אבל קורות שדרך להשהות עד שימצא אדם הצריך לקנותם לצורך בנין, הרי הם כמפורשים בתערובת.

נזיר דף כ"ז . יום א' פרשת תרומה - כ"ח שבט תשפ"ג

דף כ"ז

חייבי קניין, או נזיר טמא שהפריש תורים ובני יונה, ולא

פירש בשעת לקיחה איזו לחטאת ואיזו לעולה, ומת - לרב הונא ורב נחמן ורב נחמן בר יצחק שדווקא במעות סתומים נתקבלה הלכה שיפלו לנדבה, דין העופות כמפורשים וימותו. ורב שימי בר אשי דייק מדברי רב חסדא שאמר שאין קנין מתפרשות איזו לחטאת ואיזו לעולה אלא או בשעת לקיחת הבעלים או בעשיית כהן, שנאמר 'ולקחה שתי תורים או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת... ועשה הכהן את האחד חטאת ואת האחד עולה' - אמר רחמנא שאם לא פירש הבעלים בשעת לקיחה דינם כסתומים עד שעת עשייה. ומשמע שאם לא פירש הבעלים בשעת לקיחה, דינם כסתומים גם לענין שאם מת נופלים לנדבה כדין מעות סתומים.

נזיר שהביא שלש בהמות ולא פירש - הראויה לחטאת תקרב חטאת, לעולה תקרב עולה, לשלמים תקרב שלמים. ואין אומרים שכיון שלא פירש איזו לחטאת ואיזו לעולה דינם כסתומות, כיון שמוכח מגוף הבהמה איזו ראויה לכל קרבן, ואין דומה לקינים שגזירת הכתוב שאם לא נתפרש בשעת לקיחה דינם כסתומות עד עשיית הכהן.

האיש מגלח על נזירות אביו, היינו בזמן שהיה אביו נזיר, והפריש מעות סתומים לנזירותו, ומת, ואמר הבן הריני נזיר על מנת שאני מגלח על מעות אבי. אף שאם אכל אביו חלב והפריש מעות לחטאתו ומת, ונתחייב הבן בחטאת, אינו מביא חטאתו ממעות שהפריש האב - הלכה היא בנזיר. אבל נדר בחיי אביו, הניח אביו מעות סתומות - יפלו לנדבה, הניח בהמות מפורשות - חטאת תמות, עולה תקרב עולה, שלמים יקרבו שלמים.

נזיר דף כ"ח. יום ב' פרשת תרומה - כ"ט שבט תשפ"ג

שלשה פעמים נאמר 'קרבנו' בפרשת חטאת, למעט - א. אם הפריש אביו בהמה לחטאת ומת, אין הבן יוצא בה לחטאת שהוא חייב, בין מן הקלה על החמורה ובין מן החמורה על הקלה. ב. אינו יוצא בבהמת אביו גם מחמורה על חמורה או מקלה על קלה. ג. לא רק כשהפריש אביו בהמה אינו יוצא בה - כמו שמצינו שאין נזיר מגלח על בהמת נזירות אביו, אלא גם אם הפריש אביו מעות לחטאתו אין הבן יוצא בהם, אפילו מחמורה על חמורה או מקלה על קלה, אף שמגלח על מעות סתומים של נזירות אביו.

'קרבנו על חטאתו' למעט - א. אינו יוצא בקרבן שהפריש לעצמו מקלה על חמורה ומחמורה על קלה, או מקלה על קלה ומחמורה על חמורה. [ומה ששינונו בזבחים 'חטאת חלב ששחטו לשם חטאת דם כשרה' - א. שם מדובר שהיה חייב רק חטאת חלב ולכך עדיף, אך כאן שהיה חייב שתי החטאות הרי זו עקירה יותר. ב. שם הכוונה שמתכפר בה החטאת חלב שעומדת לכך אף ששחטה לשם חטאת דם, וכאן שינונו שאם רוצה לעקרה להתכפר בה חטאת דם לא כיפר חטא הדם]. ב. לא רק בבהמה - שלא מעל בשוגג כשהביאה על חטא אחר, שלא יצאה לחולין כיון שלא הוציאה מרשות הקדש, ולכן גם במזיד לא נתכפר בה, אלא גם בהפריש מעות על חטא אחד, שאם קנה עמהם בהמה עבור חטא אחר בשוגג מעל, וממילא נתכפר בה על החטא האחר, אף על פי כן אם עשה כן במזיד לא נתכפר משנה. נזירה טהורה שנזרק דמים מאחד קרבנותיה - לת"ק: אינו יכול להפר להתירה להתגלח ולפטרה

מלהביא שאר קרבנותיה, משום שאין בנדרה עינוי נפש שהרי היא כבר מותרת ביין, ואינו יכול לומר 'אי אפשי באשה מגלחת', משום שאפשר בפאה נכרית. **לרבי עקיבא:** אפילו נשחט אחד הקרבנות ולא נזרק הדם, אינו יכול להפר משום הפסד קדשים. [ויש להסתפק אם עבר והפר אם מופר, כיון שאינו אלא איסור דרבנו, או שאינו מופר, שיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה]. **לרבי מאיר:** אף אחר שחיטה וזריקה יכול להפר כל זמן שלא גילחה, שיכול לומר 'אי אפשי באשה מגלחת', ולא נוח לו בפאה נכרית משום זוהמה שאינה מגופה. **לרבי אליעזר:** יכול להפר כל זמן שלא גילחה, שסובר שתגלחת מעכבת מלשתות יין, ויש לה עינוי נפש עד שתגלח.

נזירה טמאה יכול הבעל להפר אפילו נזרק עליה אחד מן הדמים של קרבן נזיר טמא, וכן לרבי עקיבא אף שנשחט אחד מהקרבנות - כיון שצריכה למנות ימי נזירות טהרה, יש עינוי נפש של איסור שתיית יין.

דף כ"ח - ע"ב

כבשי עצרת ששחטם שלא לשם עצרת (אלא לשם שלמי נדבה) - הדם יזרק ביום טוב, והבשר יאכל, וכן אם שחטם לפני או לאחר זמן מותר לזרוק דמם שלא לשם, אך בשבת אסור מדרבנן לזרוק הדם, ואם עבר וזרק הורצה להקטיר אימורים לערב.

מה שסובר רבי עקיבא שנזירה שנשחט עליה אחד הקרבנות אין הבעל מפר משום הפסד קדשים - היינו רק בנשחט החטאת, שאינו יכול לזרוק דמה אחר כך לשם נדבה או לשם שלמים, שחטאת שלא לשמה פסולה. אבל נשחטו העולה או השלמים שאין בזה הפסד קדשים, שיכול לזרוק הדמים לשם נדבה - יכול הבעל להפר כל זמן שלא נזרק הדם.

משנה. האיש מדיר את בנו בנזיר [שאומר 'הא בני נזיר', ומתחילה הנזירות אפילו אין הבן יודע. וי"א שמצוה את בנו לומר 'הריני נזיר'], ואין האשה מדרת בנה בנזיר.

האיש שהדיר בנו בנזיר יכול הבן בעצמו וגם הקרובים למחות [מיד כששמעו, ובהמשך כתבו תוס' שאפשר שגם אחר שהתחיל לנהוג הנזירות יכולים למחות ולהפסיקה. ואם נעשה הבן גדול (שנעשה בן י"ג והביא שתי שערות) באמצע נזירות אביו - מפסיקה הנזירות], ואם גילח או גילחוהו קרוביו אין לך מחאה גדולה מזו.

הדירו האב ואחר כך מחה הבן או קרוביו והייתה לו בהמה מופרשת - החטאת תמות, והעולה והשלמים יקרבו, ונאכלים השלמים ליום אחד ואינם טעונים לחם. היו לו מעות סתומים - יפלו לנדבה. מעות מפורשים - דמי חטאת ילכו לים המלח, לא נהנים מדרבנן ואין מועלים, בדמי עולה יביאו עולה ומועלים בהם, בדמי שלמים יביאו שלמים, ונאכלים ליום אחד ואינם טעונים לחם.

נזיר דף כ"ט. יום ג' פרשת תרומה ל' שבט תשפ"ג

דף כ"ט - ע"א

המקור שהאיש מדיר בנו בנזירות ולא את בתו, והאם אינה מזירה את בנה: לרבי יוחנן - הלכה למשה מסיני, ודווקא אב ולא אם, ודווקא לבנו [ששייך במצוות כשיגדל] ולא לבתו, ודווקא בנזיר אבל לא נתקבלה ההלכה שידירו בנדרים להביא קרבן או לקבל עליו לקיים מצות סוכה

ולולב. לריש לקיש - אב מדיר בנו בין בנזיר בין בנדריים מדרבנן, כדי לחנכו במצוות. [ומה שאמרו ביבמות שאין ב"ד מצווים להפריש קטן אוכל נבילות - א. לא שייך חינוך אלא במצות עשה ולא בלא תעשה. ב. דווקא אב מחויב בחינוך בנו ולא אחרים]. אך אין מחויב לחנך בתו [ויש לחלק בין נזירות למה ששנינו ביומא שחייב לחנך הבת לצום ביום הכיפורים]. ורק האב חייב בחינוך בנו ולא האם.

מחאת בנו או קרוביו מועילה לבטל נזירות האב - לרבי יוחנן: כך נמסרה ההלכה, לריש לקיש: כיון שחינוך של בזיון הוא שמגלח שער, נתנו חכמים רשות לקרוביו למחות. [ויש גורסים: שחינוך הוא כדי להחשיבו, וזה מבזה אותו].

לריש לקיש שהאב מדיר בנו בנזירות מדרבנן: א. מקיף כל ראשו במלאת נזירותו.

ב. מביא קרבנותיו ואף החטאת שאינה באה בנדבה, אף שמדאורייתא אינו חייב והרי היא חולין לעזרה. ג. הכהן אוכל בשר העוף בלי שחיטה שהרי מלקו - שסובר שלש איסורים אלו רק מדרבנן, ומצות חינוך דרבנן דוחה איסורי דרבנן. [ומותר להביא הלחם והזרוע בשלה מן האיל ולהניף בעזרה. ואימורי החטאת יעלה לשם עצים, והדם יזרוק לשם מים, ועולה ושלמים יקריב לשם נדבה].

דף כ"ט - ע"ב

חטאת עוף באה על ספק זיבה ולידה - שנאמר 'והזב את זובו לזכר ולנקבה', מקיש נקבה לזכר, מה זכר מביא קרבן על הספק - אשם תלוי, אף נקבה מביאה. ומה זכר מביא מאותו מין שהוא מביא על הוודאי (בהמה), אף נקבה - חטאת עוף שמביאה על הוודאי מביאה על הספק. אמנם זכר קרבנו נאכל על הספק ולא הנקבה, שבזכר יש רק ספק איסור אחד - חולין בעזרה, ובנקבה יש גם ספק נבילה שהרי העוף נמלק.

האב מדיר בנו בנזיר - לרבי: עד שיהא בן י"ג ויביא ב' שערות. לרבי יהודה: עד שיגיע לעונת נדריים - שיהא בן י"ב ויודע למי נודרים. **וטעמים:** א. נחלקו במחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש, לרבי הלכה היא בנזיר ועד י"ג, לרבי יהודה משום מצות חינוך והיינו עד שיצא מרשותו לענין נדריים. ב. לכו"ע הלכה היא, ונחלקו אם מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ויצא מרשותו, או רק דרבנן ולכן מדירו עד י"ג. ג. לכו"ע משום חינוך דרבנן [ואמנם דעת רבי שיש שחיטה לעוף מן התורה, ולכן יביא חטאת העוף ולא תאכל משום נבלה, וכדין חטאת העוף הבאה על הספק], ומופלא הסמוך לאיש דרבנן, ונחלקו אם חינוך דרבנן דוחה דין מופלא הסמוך לאיש דרבנן.

נזיר דף ל'. יום ג' פרשת תרומה - ר"ח אדר תשפ"ג

דף ל' - ע"א

אביו של רבי חנינא הדירו בנזיר, בדקו רבן גמליאל אם הביא שתי שערות, ורבי יוסי אמר שבדקו אם כבר הגיע לעונת נדריים. אמר לו רבי חנינא: רבי, אל תצטער לבדקני, אם קטן אני אהיה בשביל אבא, ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי. עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו, אמר: מובטח אני בזה שמורה הלכה בישראל, וכן היה אחר ימים מועטים.

לרבי יוסי ב"ר יהודה שהאב מדיר עד שיגיע הבן

לעונת נדריים - על ידי התנאי שעשה רבי חנינא יצא מכל ספק, ויכול להביא קרבנותיו לאחר שלושים יום, שאם לא הגיע לעונת נדריים בשעה שהזיר האב - חלה רק נזירות אביו, ואף אילו באמצע שלושים ימי הנזירות הגיע לעונת נדריים לא פקעה הנזירות, הגיע לעונת נדריים בשעת נדרו - חלה רק נזירות עצמו. אבל לרבי - באופן שלא הביא שתי שערות בשעה שהזיר האב וחלה נזירות האב, ובאמצע שלושים יום הביא שתי שערות, פקעה נזירות האב, כיון שנעשה גדול ויצא מרשות אב, ומספק אינו יכול להביא קרבנות לאחר שלושים, ולכן צריך למנות שלושים יום לנזירות אביו ועוד שלושים יום לנזירות עצמו, ורק אז מביא קרבנותיו.

משנה . האיש מגלח על נזירות אביו, לרבי יוסי: היינו אם אביו הפריש מעות סתומים לנזירותו ומת, ואמר בנו: הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא. אבל היו הוא ואביו נזירים, והפריש אביו מעות לנזירותו ומת - הרי אלו יפלו לנדבה. **לרבי אליעזר ורבי מאיר ורבי יהודה - גם באופן זה הבן מגלח על מעות אביו.**

דף ל' - ע"ב

אשה אינה מגלחת על נזירות אביה אפילו אם אין בנים והיא יורשת אותו - שכך נתקבלה ההלכה.

איבעיא: יש לו שני בנים נזירים - האם ההלכה נתקבלה שכל הקודם וגילח על מעות אלו זכה, או שמתחלקים המעות כדין ירושה, וכל אחד נוטל חציים. ואם תאמר שמתחלקים: האם בכור נזיר נוטל פי שניים במעות אלו ומגלח בכל חלקו, או לא. ואם תמצא לומר שנוטל ומגלח פי שניים: האם היינו דווקא אם אמר האב לשון חולין, כגון 'מעות אלו לנזירותי', או אפילו אמר בלשון הקדש - 'אלו לקרבנות נזירותי'. ונשאר בתיקו.

איבעיא: אביו נזיר עולם שמגלח אחת לתקופה, והבן נזיר סתם, או להיפך - אם גם בזה נמסרה ההלכה שמגלח הבן במעות אביו. [וכן יש להסתפק בשניהם נזירי עולם, ואפשר שבזה פשוט שמגלח, כיון שנזירותם שוה]. וכן איבעיא באביו נזיר טהור והוא נזיר טמא, והפריש האב לקרבנות טומאה ורוצה הבן להביא מהם קרבנות טהרה [או שגם האב הפרישם לקרבנות טהרה שיביא אחר שימנה שוב לאחר שיטהר, ואינם דומים ממש לקרבנות שחייב הבן שלא נטמא כלל], וכן להיפך. ונשאר בתיקו.

הדרן עלך פרק מי שאמר

דף ל"א . יום ה' פרשת תרומה - ב' אדר תשפ"ג

יום זה הוקדש לזכות מרת רחל בת לאה

לזכות והצלחה וסייעתא דשמיא בכל העינינים

פרק חמישי - בית שמאי

דף ל"א - ע"א

משנה: הקדש טעות - לבית שמאי הקדש, ולבית הלל אינו הקדש. כגון אמר 'שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש', ויצא לבן, 'דינר זהב שיעלה בידי ראשון הרי הוא הקדש', ועלה של כסף, 'חבית של יין שתעלה בידי ראשונה הרי היא הקדש', ועלתה של שמן.

מקור של בית שמאי: לומדים תחילת הקדש מסוף הקדש - תמורה, שחלה אף בטעות כנדרש מ'הוא ותמורתו יהיה קודש' (כגון עולה ושלמים לפניו ורצה לומר על בהמת חולין שלפניו 'הרי זו

נזיר דף ל"ב. יום ו' פרשת תרומה - ג' אדר תשפ"ג

דף ל"ב - ע"א

משנה. מי שנדר נזירות בלשון שיש להסתפק אם מועילה, והיה שותה יין, ואח"כ פסק לו החכם שהוא נזיר - לחכמים: מדרבנן אין מניחים לו להביא קרבנותיו, עד שימנה ימים באיסור כנגד ימים שנהג בהם היתר, שכך הדין בנזיר שלא נהג איסורי נזירותו. **לרבי יוסי** - אינו צריך למנות שוב יותר משלושים יום, ולכן בנזירות של שלושים יום ושתה בכולם - מונה שלושים יום, שתה מקצתם - מונה כנגד ימים ששתה, בנזירות ארוכה משלושים יום ושתה יותר משלושים יום - חוזר למנות רק שלושים יום.

התירו החכם והייתה לו בהמה מופרשת - תצא לחולין, גם לבית שמאי שהקדש בטעות הקדש - שלא הופרשה אלא לצורך הנזירות, וכיון שהנזירות לא חלה גם ההקדש לא חל.

אף שתמורה חלה בטעות מריבוי 'היה', מכל מקום אם הקדיש קרבן, ואמר על בהמה אחרת 'זו תמורת זו', ונשאל לחכם על הראשונה, והתיר החכם את הקרבן שאינו קרבן, גם התמורה מותרת, שהתברר שהרי זה כמי שלפניו שתי בהמות חולין, ואמר על אחת מהם שתהא תמורת חברתה.

מעשר בהמה חל בטעות, כגון שקרא לזה שיצא תשיעי 'עשירי', ולעשירי קרא 'תשיעי', ולאחד עשר קרא 'עשירי'. ומדין זה הוכיחו בית שמאי לבית הלל שהקדש בטעות הקדש. והשיבום בית הלל: בהכרח אין הטעם משום הקדש בטעות, שהרי אילו קרא 'עשירי' על השמיני או על השנים עשר אינם קדושים, אלא גזירת הכתוב היא שחלה קדושת עשירי על השנים הסמוכים לעשירי שקראם 'עשירי', ואין ללמוד מזה לשאר הקדש.

הדין שמעשר חל על תשיעי ואחד עשר - לרב נחמן אינו חל אלא כשטעה, ולא בכוונה. (והיו בית הלל יכולים לדחות הוכחת בית שמאי ממעשר שהקדש חל בטעות - שהרי שונה מעשר מהקדש שחל רק בטעות ולא מדעת, מה שאינו כן הקדש חל מדעת, שנאמר 'ואיש כי יקדיש ביתו' - מדעתו). **לרב חסדא ורבא ב"ר הונא:** המעשר חל בטעות וכל שכן בכוונה.

דף ל"ב - ע"ב

משנה. מי שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו ומצא שנגנבה **אחר שנדר** - הרי זה נזיר, ואין פותחים נדרו בחרטה שאילו היה יודע שתיגנב בהמתו לא היה נודר כיון שאין לו ממון לקנות אחרת, שאין פותחים בנולד שאינו מצוי. וגם רבי אליעזר שסבר בתחילה שפותחים בנולד שאינו מצוי, חזר לומר שאין פותחים (שהרי היה בזמן החורבן, ומשמע במשנה שגם הוא היה בכלל החכמים שחלקו על נחום המדי). אמנם אם התברר לו שנגנבה קודם שנדר הרי זה נדר בטעות, ומתירים לו [אף לבית שמאי הסוברים שהקדש בטעות הקדש]. ונחום המדי טעה בדין זה, כשעלו נזירים מן הגולה להקריב קרבנותיהם ומצאו בית המקדש חרב, והתיר להם בפתח שלא היו נודרים אם היו יודעים שבית המקדש עתיד להיחרב. וחלקו עליו חכמים שאין להתיר אלא לאלו שנדרו אחר החורבן.

אף שאין פותחים בנולד פותחים בתנאי נולד, כגון שאומר שאילו אמר לו אחד בשעה שנדר: 'אל תידור שמא יחרב בית המקדש טרם כלות נזירותך', לא היה נודר.

נאמר בנבואת ירמיה 'היכל ה' שלש פעמים - כנגד שלושה בתי מקדש. אך אין זו טענה כנגד הנודרים קודם החורבן מדוע נדרו, אף שגם ידעו באיזו שנה יחרב, שמפורש בפסוק שיחרב לאחר שבעים שמיטות (490 שנה) לחורבן הראשון - שלא ידעו מתי בשנה זו יחרב, וסברו שיסיימו נזירותם קודם החורבן.

תמורת עולה, ואמר 'הרי זו תמורת שלמים' הרי היא תמורת שלמים). **לבית הלל** - דווקא תמורה חלה בטעות, כיון שבאה מכח הקדש שאינו בטעות, אבל הקדש בתחילתו אינו חל בטעות.

לרב פפא אין מוכח מדברי בית שמאי במשנתנו שהקדש בטעות הקדש, והשור הלבן שיצא ראשון קדוש, שגם בתמורה אע"פ שחלה בטעות אינה חלה אלא כפי דיבורו ולא יותר. אלא אפשר לפרש דברי בית שמאי, שסוברים שכשאמר 'שור שחור שיצא מביתי ראשון' יש לפרש כוונתו שהשור השחור הראשון שיצא מביתי מבין השוורים השחורים הרי הוא הקדש (ומדובר שיש לו כמה שחורים), ולכן אף שיצא לבן ראשון, אכן אין הלבן קדוש אבל השחור שיצא קודם לשאר השחורים קדוש. וקראו התנא 'הקדש בטעות', כיון שיש טעות בלשונו שמשמע שמקדיש השור הראשון שיצא מביתו אפילו אם הוא לבן. ובית הלל סוברים שאינו הקדש, מפני שאילו כוונתו לראשון שבשחורים היה לו לומר 'שיצא בראשון', ולא 'שיצא מביתי ראשון'.

אין לדייק מהמשנה להלן שהוכיחו בית הלל לבית שמאי שהקדש בטעות אין חל, שטעמם של בית שמאי הוא שהקדש בטעות חל - שאפשר לומר שבית הלל טעו שזהו טעמם של בית שמאי ולכן הקשו להם. [ואף בית שמאי השיבום לפי טעותם].

דף ל"א - ע"ב

מהמשנה להלן מוכח שלבית שמאי הקדש בטעות הקדש, ששינונו: ששה שהיו מהלכים בדרך, ובא אחד כנגדם, אמר אחד: 'הריני נזיר שזה פלוני', השני אמר: 'הריני נזיר שאין זה פלוני', השלישי אמר: 'הריני נזיר שאחד משניכם נזיר, הרביעי אמר: 'הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר', החמישי אמר לשנים הראשונים: 'הריני נזיר ששניכם נזירים', לפי שכל אחד קיבל נזירות לפי מה שהוא דומה בעיניו. השישי אמר לחמשת הקודמים: 'הריני נזיר שכולכם נזירים' - לבית שמאי כולם נזירים, שנזירות בטעות היא נזירות, שכל אחד גמר בדעתו להיות נזיר על פי מה שטעה. [וכיון שכן, א"כ גם במשנתנו יש לפרש כן, שלבית שמאי השור הלבן שיצא ראשון קדוש. ורב פפא אמר רק, שלולי המשנה להלן, היה אפשר לפרש המשנה כאן שאינו משום הקדש בטעות, אלא מפרשים כוונתו שהשור השחור שיצא ראשון לשאר שחורים קדוש].

אביי מפרש גם במשנתנו שסוברים בית שמאי שהקדש בטעות הקדש, ומדובר שעומד בצהרים אחר שיצאו השוורים למרעה, ואומר: שור שחור שכבר יצא מביתי ראשון יהא הקדש. ואמרו לו: שור לבן יצא ראשון. ואמר: אילו ידעתי לא הייתי אומר שור שחור. שלבית שמאי אומדים דעתו שנתכוון לאיזה שור שיצא ראשון, אלא שסבר שהשחור יצא קודם לכן [שכך נדמה לו לפי קול פסיעותיו] לכן אמר השחור, אבל אם אמר כן בבוקר קודם שיצאו - אינו הקדש, כשם שבתמורה אין מוסיפים דבר שאין במשמעות לשונו. וכן צריך לפרש כל המשנה - דינר זהב שעלה בידי ראשון, ולא שיעלה, וכן חבית של יין שעלתה בידי ראשון.

שור שחור בין שוורים לבנים - מגרע אותם ונמכרים בפחות, שהלבנים מעולים מן השחורים, והיינו במלכות 'קרמנאי' שהלבנים מעולים בין לחרישה ובין בעורם ובין בבשרם, אבל בשאר המקומות - הלבנים מעולים לחרישה, השחורים מעולים לעורם, והאדומים לבשרם.

המקדיש בעין רעה מקדיש, ולכן המקדיש שור שחור בוודאי גם מסכים להקדיש שור לבן, שמעלת העור של השחור עדיפה על מעלת הלבן לחרישה, ולכן נאמן במשנה לומר שאילו היה יודע שלבן יצא ראשון היה מקדישו במקום השחור, וכן נאמן לומר אילו ידע שמטבע של כסף עלה היה מקדישה במקום הזהב, אבל להיפך לא. ומה ששינונו שאילו ידע שחבית שמן עלתה ראשונה היה מקדישה במקום יין -

כל הזכויות שמורות